

Väsimatu mängur

TEKST MARVI TAGGO
FOTOD ESTONIA TEATRI ARHIIV, KODUARHIIV

Tõnu Kilgas *alias* Tünder *alias* Karlova Kaak Kili

Haridus: kõrgem eluülikool

Perekond: ema ja isa näitlejad

Eluroll: Toots

Elutarkus: „Elu tuleb võtta kergemeelselt, mängedes.”

Teatritarkus: „Teatritõega ei mängita!”



Konferansjeena
„Kabarees”.



← „Krahv Luxemburg”
aastal 1986. Tõnu Andreas
Torellina.

↑ „Silva” etendus Estonias
aastal 1995. Keskel Tõnu
krahv Boni rollis.

Tõnu Kilgas pole kunagi öelnud: „Aidake, ma ei oska oma elu ja andega midagi peale hakata!” Muusikateatris lööb ta üle aisa, sõnateatris austab autori teksti. Žongleerib elu ja armastusega. Mängib kogu elu ja usub seda näitemängu lapseliku siirusega.

Näitlejana on Kilgas veendunud, et õnn on see, kui tahad hommikul teatrisse proovi minna ja öhtul laval mängida. „Ma olen veendunud, et Tõnu Kilgast poleks üldse olemas, kui ma ei oleks noorpõlvest saati tegelnud muusikaga, tahtnud mängida ja esineda,” ütleb meie loo kangelane. Ta on arutanud Tõnis Kõrvitsa, Margus Kappeli ja Ivo Linnaga, kellega koos nooruses bändi tegi, et mille nimel sai muusikuks hakatud? „Vale oleks hõisata, et tegime bändi suure kunsti nimel! Ikka sellepärast sai tehtud, et oleks palju pruute. Ja nii see oli, on ja jääb. Ma pole kunagi olnud eriti tugev muusik. Tahtsin esineda ja silma paista ning bändis mängimine võimaldas seda.”

Esineda on Tõnu saanud piisavalt palju ega suuda ise ka kõiki rolle kokku lugeda. „Tuttavad tulevad vahel raha laenama: „Sa mängid siin-seal, sul peab ju raha olema.”” Sest üks Tõnul ole see operetilik miljoni-dollarinaeratus alati näol, kuigi vahel ei jätku raha autoliisingu maksmiseks. Ega teatris ole keegi teinud midagi raha pärast – siis oleks seal enamik ametikohti vakantsed.

Teater ja elu erinevad nagu öö ja päev, aga mõlemad on võrratud ning mõnikord võib teater ka ellu tungida. Näiteks on Tõnu mänginud laval Ostap Benderit ja on Ostap Benderi kombel ka päriselus kõikidest torudest osavalt läbi tulnud.

Tõttõelda ei pruugi Tõnu Kilgas sugugi alati kõigile meeldida – nii igav ta küll ei ole! Oskab mudast moosi keeta ning hea jutupaunikuna kõik puust ja punaseks rääkida. Puust paadi ehitamisega küll hakkama ei saaks, aga mõnele teisele puutööle on elu jooksul käe külge pannud küll.

PÕNEVLUGU NIMEGA

Koolipoisina oli Tõnu hüüdnimi Tünder. Ning hiljem kutsuti teda Karlova Kaak Kiliks. Aga siis, kui ema püüdis Tõnu lasteaeda viia, põgenes põngerjas Emajõe silla alla ja magas kaks ööd seal. Tõnu polnud vanematele kerge laps.

Hoopis rohkem kui lasteaed köitis poissi teater. Seal mööduski suur osa tema lapsepõlvest, Tõnu on teatris üles kasvanud ja garderoobi peegililaua all maganud. Tõnu isa **Lembit Mägedi** oli Vanemuise operetilövi number üks. Ema **Ellen Kaarma** oli üldsusele tuntud oma dramaatiliste näitlejavõimete ja iluga ning oli palju aastaid Vanemuise näitleja.

Miks Tõnu on Kilgas? Üksvahe arvati isegi, et ta on **Gunnar Kilgase** poeg.

Isa seletab ta seda fenomeni nii: „Ema kurameeris teatriinstituudi päevil kursusekaaslasel Gunnar Kilgasega. Nad mängisid partneritena Vanemuise teatri operetis. Siis abiellusid ... Igatahes polnud nad veel lahutatud, kui ema elas juba vabaabielu minu isa Lembit Mägediga. Ma olin siis teises klassis, kui lahutus toimus ja ema küsis: „Mis nime sa endale võtad?” Kuidas ma oleksin saanud olla Kaarma või Mägedi, kui koolis kutsusid mind kõik Kilgaseks.”



Tõnu kinnitab, et Gunnar Kilgas hoidis teda lapsena väga ja neil olnud ka hiljem hea läbisaamine: „Ütles, et tee minu nimi kuulsaks, kuigi oli ise juba ammu hea näitleja ja telefilmide režissöörina tuntud. Gunnar oli väga intelligentne inimene. Elasime Tartus ühes majas, nii et Gunnar Kilgas ja Velda Otsus olid ühel pool ja meie teisel pool majatiivas.”

Isa ja ema laval: vasakul Lembit Mägedi, keskel Ellen Kaarma. Nende lava-partneriks on Eva Vahur.

SÕJAMEES BALLETTIS

„Minu isa Lembit Mägedi oli sõjamees ja näitleja. Kui jutud sellest, et Mägedi mu ema Ellen Kaarma kurameeris, **Kaarel Irdi** kõrvu jõudsid, kutsus ta Mägedi Ugalast enda juurde.”

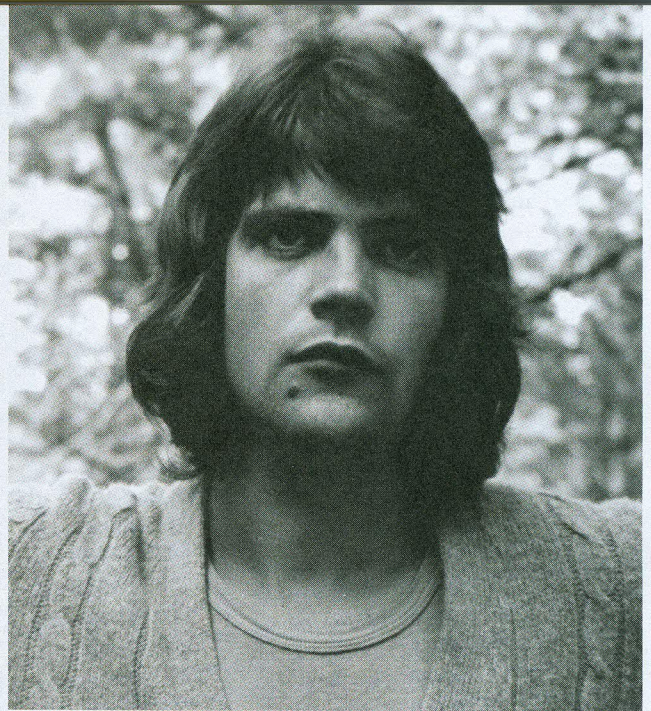
Kahjuks läks aga Ellen Kaarma ja Lembit Mägedi vabaabielu hiljem lõhki. „Ema oli ilus naine ega tahtnud andestada isa kuramaaže ja kõrvalepõikeid,” põhjendab Tõnu. Ning jätkab uhkustundega: „Lembit Mägedi oli sõjamees ja selleks ka jäi. Isa oli 15-aastane nolk, valetas enda vanemaks ja sai niimoodi sõjaväkke. Saadetigi sõtta ja sai seal kohe pihta, mistõttu tuli vanaduses hakata haavu lakkuma. Varem neid tervisehädasid ei märganud – Mägedi oli hea liikuja. Ta mängis koos Valentina Terni ja Velda Otsusega. Viimasega esinesid isegi koos balletis, sest pärast sõda polnud meestantsijaid kusagilt võtta. Isa oli aga vägev mees ja hea tõstja, ta oleks võinud ühe sõrme otsas üles tõsta kas või viis Velda Otsust ...”

Lembit Mägedil oli naiste kohtlemisel teisigi võluvõtteid. Vaatas daamile silma ja luges luuletusi. Südametemurdja viskas ka igasugu vempe. „Isa ajas Viljandis ühe bussi ära, sõitis aiandisse, pani roose täis ja viis emale Tartusse. Ta polnud mitte ainult peen frakikandja, temas oli nii looduslähedust kui ka peent võrgutajat. Hoopis teine tüüp kui mina,” kinnitab Tõnu, kuigi pole ise ainsastki kirjeldatud patust puhas.

Kui Mägedi enam teatris ei mänginud, ei jätnud ta päevagi vahele, ilma et oleks teatrist läbi läinud ja juttu puhunud. Tõnu teadis seda ning saatis teatrisse kirju – kui isa sealt läbi jalutab ja valvelauas saadetist märkab, rõõmustab: ohoo, poeg kirjutab! >>



↑ Ema kukil aastal 1956.
→ 6-aastane iseteadlik tüüp.
→→ Tõnu lemmikpilt nooruspõlvest.



TÜNDRI-TÕNNI ERATEATER

Vigureid on Tõnu teinud juba algkoolist saati. „Ükskord, kui õpetaja vastama kutsus, ütlesin, et pean kohe ära minema. „Ei pea sa midagi,” väitis õpetaja. Luisikasin, et vanaema on surnud ja pean matusele mine-ma, ning hakkasin siis lahinal nutma. Lapsena olin ma üks igavene nuhtlus!”

Emagi sai Tõnuga vatti. „Ema viis mu Tartus psühoneuroloogi juurde ja küsis: „Miks see poiss nii isemoodi on?” Hullumaja arst näitas mulle kolmnurki, kirvest ja klaverit ning küsis: „Mis on siin üleliigne?” Solvusin. Ümberringi olid ilusad neiud, noored praktikandid, aga mina olin selleks ajaks juba lugenud Dostojevskit, Gorkit ja Balzaci ... Marssisin uksest välja. Hiljem ema vabandas, et oi-oi, pojake, anna andeks.”

Ellen Kaarma hoidis ja armastas oma ainsat last väga, aga oli teatris ülimalt hõivatud. Eks see ole juba kord näitlejate laste saatus: kasvavad omapäi ja vanematel üle pea. Tol ajal oli enamus repertuaarist Ellen Kaarma kanda. Sageli tuli nädalaks-paariks ringreisi-le minna – küll Hiiumaale, küll Saaremaale. Selleks ajaks tahtis ema panna Tõnu pikapäevarühma, aga poiss oli pigem nõus üksi koju jääma.

„Tegin igasugu tsirkust,” pajatab Kilgas, kahetsuse-ta hääles. „Näiteks ükskord lõikasid kõik nõõbid särgi eest ära ja neelasin alla.” Laste nääripuul, kus teised nääri-laule laulsid, esitas Tõnu „Väitsa-Mäkit” ja teisi „Kolmekrossiooperi” lugusid, imiteeris Einari Koppelit ning luges ette meeldejäänud katkendeid etendustest.

„Mind kasvatas proua Tsirgu-mutt. Ta oli nii huvitav inimene, et tema juttudest võiks terve raamatu kirjutada,” muheleb Tõnu. „Kui ma millegagi hakkama sain, näiteks sõin sahvrist ära Tsirgu-muti kotletid, keeras ta käteräti sõlme ja uhas sellega, kuhu juhtus.” Oli uhke proua!

Ükskord, kui ema oli jälle ringreisil, kutsus Tõnu koju töömehed, käskis vaheseina maha lõhkuda ja tegi sinna oma teatri – Tündri-Tõnni nukuteatri –, mis sai üle kvartali kuulsaks. „See Tündri nukuteater oli üks esimesi erateatreid Tartus Staadioni tänaval,” muigab mu vestluskaaslane. „Seal tegutses ainult üks hullunud näitleja, üle kvartali kuulus Tünder, kes mängis kõiki osi. Grimm, nukud ja muud värgid tegin kõik ise.

Sõbrad kleepisid tänavanurkadele silte: „Tulge kõik Tündri nukuteatrisse!” Publikuks oli kogu kvartal. Ka isa käis mu näitemängu vaatamas. Tal tuli mitu korda etteaste katkestada, sest nagu ta ütles: „Meil oli tunne, et sa olid oma näitemänguga täiesti hullumas.””

KEERULINE MURDEIGA

Ema, kes sai Tõnuga vett ja vilet, saatis võimatu lapse viimaks spordiinternaatkooli. See asus Pärnus Niidu metsas. Seal hakkas Tõnu uhkesti ujuma, kergejõustiku ja džudodoga tegelema. Ometi ei piirdunud poiss spordiga. „Ka sealsed õpetajad nägid minuga vaeva ja said kohe aru, et ma ei sobi kollektiivi, kuna kipun kaklema. Mind pandi omaette tuppa.”

Ja nii saigi poiss rahus ja vaikuses lugeda.

Aga tal oli ka võimalus soovi korral teistes tubades kaklema käia. Ja mis peaasi, akna kaudu Pärnu Kuursaali tantsupeole lipata. Tõnu: „Mind tõmbas juba maast-madalast naiste poole. Nii ma seal tantsupeol istusin – 13-aastane poisiklutt, kelle jalad ei ulatunud veel toolilt mahagi. Kuni tuli miilits, võttis mu kinni ja tegi vanematele viis rubla trahvi.”

Kui Ellen Kaarma suri, otsiti poega raadio kaudu taga, aga ei leitud. „Ainuke, kes teadis alati, kus ma olen, oli ema. Olime läinud sõpradega pahaaimamata Lõuna-Eestisse ühe järve äärde seiklema. Selles kandis raadio hästi ei võtnud ja metsas tollal raadiot ei kuulatudki.”

Vahest hoidiski saatus noormeest hullemast? Tõnu oli siis tundlikus vanuses, 19-aastane. Kes teab, kuidas ta oleks kõige lähedasema inimese matuseid talunud. „Piisas sellest, kui teada sain ...” ohkab mees siiralt. „Lolliks läksin! Käisin metsas kive matmas ja nutmas. Pärast ema surma hoolitses mu eest tema sõbranna Asta Oraspõld, keda pean oma kasuemaks.”

TEE PÄRISTEATRISSE

Esimese rolli kutselisel laval mängis Tõnu juba viieaastaselt. See oli Vanemuise etenduses „Elav laip”. Peaosas oli Kaarel Ird.

Kaheksateistkümnese mängis ta juba Peeter Simmi filmis „Stereo”. Linateos keelati ära ja seisis 1992. aastani riivil. „Stereo” alates on Tõnu Kilgas väikeste vaheaegadega mitmes filmis kaasa teinud.

Karlova Kaak Kili

Kes olid Karlova kaagid?

Tõnu Kilgas: „Karlova kaagid pole kunagi allunud nõukogude võimule. Üks nendest olin mina, hüüdnimega Kili. Karlova Kaak Kili on lõpetamata eluülikoolist ja kuulub ülemaailmsesse Karlova Kaakide Ühingusse. Nüüdseks on Ülejõe pahad poisid üle maailma laiali, aga Jüri Korgi saun Baltimore'is on meie iga-aastane kohtumispaik. Kui ma Ameerikas käisin, tutvusin ka esimese vabariigi aegsete Karlova Kaakidega. Meil on ülemaailmne ühing ja oma tunnusmärk: Karlovo Life University.”

Õnneks jäid Kili vägiteod aastate möödudes sinapaika ja tal tekkis uus huvi, ansambel Fix, kus Tõnu koos teistega hommikust hilisõhtuni musitseeris.

Aastaid töötas ta Vanemuise teatris, aga tuli sealt ära. „Mulle hakkas vastu see, et Kaarel Ird oli armukade teiste lavastajate ja lavastuste peale,” ütleb ta. „Ird ei tahtnud mind kellelegi anda! Tal olid suured tutvused Moskvast ja ma jõudsin juba komsomoli preemia laureaadini välja, aga kui Moskva surus peale, et peaksin Dagestani operetti laulma, sai mul mõõt täis! Tegin selle opereti ära, mulle taheti anda isegi Dagestani rahvakunstniku nimetus. Aga milleks mulle see – see mul veel puudus!”

Tõnu kinnitab ammu teada tõde, et lavastajast võib sõltuda kogu artisti karjäär. „Näiteks tahtsin pärast Tartu muusikakooli minna Panso juurde lavakunsti õppima, aga suunati hoopis Vanemuise teatri koori – Ird suutis mu pehmeks rääkida. „Viis aastat õppida, milleks aega kulutada, kui oled teatris juba peaosades,” seletas Ird. „Oled mul nii lahtine poiss, aga kui vaja, saadame Leningradi täiendama.” Irdi jutt tundus ahvatlev. Kuid mõne aja pärast nägin televisioonis Krjukovit ja Kibuspuud ning mõtlesin, kui paljust olen siiski ilma jäänud! Ent siis oli juba hilja.”

Kui Ago-Endrik Kerge kutsus Tõnu Kilgase Estonia muusikali „Kabaree”, ei osanud näitleja kompromissile minna ja end kahe teatri vahel jagada. Tookord oli noormehel silme ees ema, näitleja Ellen Kaarma, keda Ilmar Tammur oli korduvalt Draamateatrisse kutsunud – aga ema seda võimalust kahjuks ei kasutanud. (*Probleemid isiklikus elus ja konfliktid teatrijuhi Kaarel Irdiga viisid emotsionaalse näitlejanna kriisini, mille tagajärjel ta 1967. aastal teatrist vallandati. – Toim.*)

Tõepoolest – kui Gunnar Kilgas, Einari Koppel ja Ines Aru Tallinna Draamateatrisse läksid, ei julgenud Ellen Kaarma seda otsustavat sammu astuda. „Ta venitas otsuse tegemisega kogu aeg, ütles mulle, et lõpetad selle klassi ja selle klassi, siis lähme. Kuid Tammur lausa palus teda. Ma olin sel ajal liiga noor, et hinnata ema rollide suurusjärku. Aga filmis „Pöördel”, kus Ellen Kaarma mängib Salmet, paneb tema osatäitmine küll vaatama ...”

Nüüd siis oli elu mänginud Tõnule sama kaardi mis kunagi emale, ja samasse auku ta astuda ei tahtnud. Kilgase esimene roll Estonias oli Konferansjee lavastuses „Kabaree”.



EDEVUS JA ESPRII

„Kui ma juba Estonia tearis mängisin, kirjutas insptsient pärast „Savoy balli” etendust: „Kilgas viskas šampanjaklaasi üle öla ja klaas läks katki; Kilgas tõmbas rinnaesise paljaks.” Eri Klas tuli minu juurde ja küsis, kas ma mängin „Savoy ballis” alasti. Tegelikult võtsin särgil kolm ülemist nõopi lahti ja näitasin publikule oma mehelikku karvast rinda.”

Ka kriitikud kirjutasid, et Kilgas tahab laval liialt silma paista. „Taevas halasta, miks ma sinna lavale siis lähen?!” hüüatab Tõnu. „Sada korda ühte operetirolli mängida pole ju kuigi huvitav, kui sa ei otsi allteksti ega lisa iga kord omalt poolt midagi päevakajalist. Improvisatsioon hoiab vahel tervet stseeni

„Ema viis mu Tartus psühhoneuroloogi juurde ja küsis: „Miks see poiss nii isemoodi on?””

püsti. Seda kunsti valdasid omal ajal suurepäraselt **Pinna, Lüüdik ja Pärn**. Operetis on tegelased enamasti ju ainult nimede ja tiitlitega, puuduvad karakterid. Võin teha mõnest opereti Bonist ka omaette kangelase – kes mind keelab? Roll peab sündima läbi enda, et publik saaks kaasa elada.”

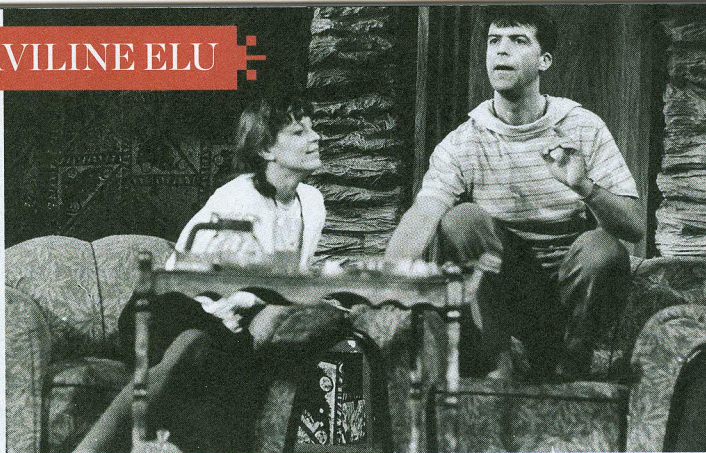
Kilgas leiab, et teatris peaks olema lubamatu kõik, mis pole seesmiselt läbi tunnetatud, muidu muutub osatäitmine mõttetuks. Ta toob näite: „Ükskord vaatasin filmi kolmeteistaastasest tüdrukust, keda mees esimest korda puudutab. Ehmatuse, avastuse, kohkumuse, õuduse ... tohutult meeldiv! Ja seda kõike väljendasid ainult tüdruku silmad. Ma arvan, et see ongi see e, mille pärast saalis hinge kinni hoitakse.”

NAGU VANA PÄRN

Kõige vastumeelsem on Tõnu Kilgasele lavaetika vastu patustamine. Eks muusikateatri eetika üle võib ka itsitada – et on justkui liialdatud sõnakõlks –, aga kogeda teatris, mida tähendab nõrk eetika või selle puudumine, pole üldse mitte meeldiv.

Tõnu: „Mõnikord olen sattunud seisma laval laulja kõrvale, kes on unustanud laulmise ja ainult

„Kabarees” aastal 1984. Tõnu Kiigas Konferansjeena ja Katrin Karisma Sally Bowlesina.



↑ **Koos Anne Veesaarega tükis „Saame kokku veebruaris” aastal 1994.**

↗ **Anne Paluveriga etenduses „Ometi kord”.**

markeerib. Teinekord jälle – laval on vaikne stseen, aga lõbus seltskond baleriine jookseb klobadi-klobadi kulisside taga. Neil pole justkui õrna aimugi, et käimas on etendus ja kolleegid teevad laval oma rolle. Mulle on juba öeldud, et olen nagu vana Pärn – torisen ja õpetan. Aga ega ma siis ilmaasjata! Kahju, et ma vana Pärnaga nii vähe sain koos mängida. Niisugust meest nagu Pärn oleks praegugi teatrisse vaja.”

Kilgast ei näe ka etenduse vaheajal frakis või kostüümis, jalg üle põlve, istumas ja kohvi joomas. „Pärn ütles, et püksiviigid peavad olema nii teravad, et kui koer vastu jookseb, lööb nina veriseks.”

SAULUSEST PAULUSEKS

„Pärn teenis oma muusikateatri leiva välja kolme tooniga. Ega kahe kõrva vahel pea olema kõlakoda, vaid ikka mõistus! Operetti etendatakse kolm tundi enne und – see peab vabastama vaataja päevapingest, nii et ta saab pea muretult padjale panna, isegi kui teab, et rahakott padja all on tühi. Mina ei vaata operetti kunagi saalist, mulle meeldib operetti mängida! Valdan selleks kolme komponenti: laulmist mitte eriti hästi, sõna natuke rohkem, liigun ja tantsin ka.” Kõige rohkem meeldib Tõnule mängida häid muusikale, kus draama osa on tähtsam ja muusika täiendab rolli, olles rohkem emotsioonide edasiandmiseks.

Lava-Kilgase puudujääkidest pole palju räägitud, mis ei tähenda, nagu neid poleks. Kuid olgu sellega, kuidas on – tänapäeval ei pruugi ka sada teatrrolli näitlejat nii tuntuks teha kui üksainuke teleroll.

Juba aastaid mängib Tõnu Kilgas telelavastuses „Õnne 13” Harry Ahvenat. Ta on selle osatäitmisega võitnud eakate prouade südamed, kuid mitte ainult. Ka maamehed kutsuvad mööduvat näitlejat nähes: „Ahven, tule õlut jooma!” Maal väntavad inimesed jalgratastega kohale, et autogrammi küsida. Aga on juhtunud hullematki. Kord võttis Tõnu bensiini-jaamas kütust ja kviitungi peale kirjutati Harry Ahven. „See kviitung on mul praegugi alles,” naerab vestluskaaslane nakatavalt.

Kord lasi näitleja Ahvena Õnne tänavalt välja kirjutada, aga siis tulid telemajja nõudlikud kirjad ning roll kirjutati lavastusse uuesti sisse. Tõnu mängitud Harry Ahven on teinud telelavastuses läbi imekspannava arengutee uusärimehest usumeheks. Kas muutumine Saulusest Pauluseks tundub Kilgasele endale eluliselt usutav?

Ta noogutab: „Mul on noorpõlvesõpru, kellega on aastakümneid tagasi rajusid pidusid peetud – nüüd on nad tõsiusklikud. Eks igaüks otsi oma sisemist usku, niisamuti ka mina. Jumalus on ju igaühes meist olemas, aga vahel ei leia me seda üles.”



Tõnu on ristitud ja leeritatud, käib pühade ajal kirikus, et iseendaga silmitsi olla. Ta arvab, et Jumal võib olla koos inimesega ka baarileti ääres: „Küllap tal nii palju huumorimeelt ikka jätkub.”

VALGETE KINNASTEGA ELUMEEES

Peale muusikateatri on Tõnu Kilgas mänginud ka Draamateatri, Vanalinnastuudio ja Vana Baskini Teatri sõnalavastustes.

„Draamaetendus on harmoonia – ansambelmäng, mitte soolo,” väidab ta veendunult. „Ja hall partner on tõeline nuhtlus. Kui mul mõnikord pole ehk vedanud lavastajaga, siis partneritega on enamasti vedanud. Olen pikki aastaid imetlenud **Helgi Sallot**, kes tihti veab kogu etendust ja on nii tugev, et jõuab ka partneri stseenis üles upitada.” Helgit mäletab Tõnu juba noorusest – kui lauljatar „Horoskoobis” esines. Mäletab tema kaugeleulatuvat pilku ja lummatvat häält.

Vanalinnastuudios tegi Tõnu esimese rolli koos Gunnar Kilgase, **Aarne Üksküla** ja **Ines Aruga**. Missugune kool! „Minu partneriteks on olnud ka **Kaljo Kiisk**, **Ülle Kaljuste** ja **Roman Baskin**, kellega koosmäng on olnud suur õppetund ja professionaalne nauding.”

Sõnateatris on lavastaja Kilgasele siiski väga oluline. „Sest ma olen loomult laisk,” põhjendab ta. „Tulen proovi, kuulan ära lavastaja ettekande – selge! Ja kohe hakkab mul natuke igav ... Lavastaja on minu õpetaja, treener, kes mu harjumuspärasest valgete kinnastega elumehe rollist välja toob. Siis tuleb loomingu rõõm: näe, mis viguri ma nüüd veel välja viskan!”

Etenduses „Saame kokku veebruaris” sai Tõnu kokku lavastaja **Eduard Aguga** ja sündis huvitav koostöö. „Vaat mis juhtub, kui kaks mitte väga tugevat näitlejat saavad kokku huvitava lavastajaga, usuvad teda ja realiseerivad oma usu,” kirjeldab Tõnu Kilgas silmade särades. „Tükis „Saame kokku veebruaris” saime kokku ka **Anne Veesaarega**. Kui minul puudub professionaalne näitlejaharidus, siis Anne, kellel see on olemas, ütles: „Taevas halasta, sa pole nagu koolis käinudki!” Tal oli õigus. Aga hea lavastaja käe all võib sündida nii mõndagi.”

Nimetatud Vanalinnastuudio etendusest on publiku poole peal osa saanud ka **Ita Ever**, kes mäletab muljet siinamaani: „Nad mängisid armastust nii kenasti nappide vahenditega. Võluv etendus. Kurvalt naerma ajav etendus. Mind üllatas Tõnu Kilgas – olin teda näinud operetis, aga et ta on võimeline mängima ka endast palju vanemat meest, vaat see üllatas mind tõsiselt. Mõlemad, nii Anne kui Tõnu, olid selles etenduses head, väga head. Mitmed dramaatilised stseenid panid mind naerma – aga koomiline eeldabki traagilise lähedust.”



„Savoy ball” aastal 1982. Katrin Karisma Daisy Darlingtonina ja Tõnu Mustafa Bei rollis.



„Savoy ball” aastal 2014. Laval Märt Avandi ja Tõnu Kilgas.

PÕIGE PÄRNUSSE

Tänu isale Lembit Mägedile, kes elas Pärnus, oli Tõnul võimalus üsna palju Endlas käia. „Pärnus on hea teater – ei pea poole etenduse pealt ära minema põhjusel, et pole huvitav,” leiab ta. „Minu üks suuremaid elamusi oli „Kes kardab Virginia Woolfi?” **Linda Rummo** ja **Aarne Üksküla**ga. Nüüd, kus olen ise nii mõnegi etendusega Pärnus käinud, tunnen, et selles linnas on ka tänuväärne teatripublik. Siin on hea mängida. Ükskord jalutasin seal lihtsalt niisama eramajade vahel ringi. Üks proua tegi peenramaal tööd ja hõiskas mind nähes üle aia: „Härra Kilgas, oodake!” Hetke pärast ulatas ta mulle sületäie pojenge. Tore ju!”

Selle loo järel hakkab Kilgas korraka naerma ja ütleb: „Ega enesekiitust ei maksa kunagi teiste hooleks jätta. Helilooja Richard Wagner vaatas igal hommikul peeglisse ja ütles: „Richard, sa oled geenius!””

Kunagi, kui Pärnu teatris jagati draamafestivali preemiaid, anti preemiad ka **Heino Mandrile** ja Tõnu Kilgasele kui kõige nooremale näitlejale. „Küsisin siis Mandrilt: „Ütle, kes on hea näitleja?” Tema vastas: „See, kes ise mõtleb, et on hea näitleja.” See ei tähenda muidugi, et näitleja peaks kaotama enesekriitika või minema õhku täis, aga ainuüksi see mõte – hea näitleja! – kohustab.”

AEG LÄHEB, KIIRUS KASVAB

Kas Tõnu oli kaua laps või sai vara täiskasvanuks?

„Ma tunnen, et olen veel praegugi noor, no nii vähemalt kakskümmend aastat noorem kui päriselt,” muigab eelmisel aastal 60. verstaposti ületanud mees. Kui operett hoiab selja sirge, siis elukaaslane, kes kergelt üle kolmekümne, paneb Tõnu silmad särama.

„Vaata, kui ma niimoodi käbisid korjaksin ...” Tõnu tõuseb klõpsti toolilt ja teeb kohvikus etüüdi kohmakalt koperdavast käbikogujast, seejärel istub toolile ja punnitab kõhu ette. „... ja kui ma hommikust

õhtuni ühe koha peal molutaksin ja mugiksin, villasokid jalas, oleks mul juba ammu punnkõht ees.”

Mustamäel Teele kohvikus, kus me juttu puhume, on igasugust rahvast – kes joob kohvi, kes loeb lehte või lahendab ristsõna, kes vestleb vaikselt häälel sõbrannaga ... Kui äkki vallandub naer! Tuntud tegelane Tõnu Kilgas suutis taas kord publiku tähelepanu võita.

Tõnu võib ka tänaval või bussipeatuses karaktereid luua. Teatribussis naerutab ta vahel kolleege, parodeerides Jüri Järvetit, Kaarel Irdi või isegi Tiit Kuusikut.

Operetisalongides ja ballisaalides tegi pikki aastaid ilma särav paar nii teatris kui eluteatris – **Katrin Karisma** ja Tõnu Kilgas. „Jah, Katriniga laval ja elus koos oldud aega ei saaks ma kunagi oma elust ega südamest välja lõigata,” sõnab Tõnu tõsiselt.

Kui ümberringi on vaikne, vaatab elumees nii mõnigi kord mõtliku pilguga taevatahti ning on tänulik, et kõik ta neli last – igauks eri emaga, kes on tütreid ka põhiliselt üksi üles kasvatanud – on ilusad ja andekad. Tõnu on väga tänulik selle eest, et saab kõigi tütardega hästi läbi.

Tõnu arvab, et Jumal võib olla koos inimesega ka baarileti ääres.

Hedvig on laulja ja kirjutaja. **Ellen** töötab Delfis äripoolel, aga laulmine pole tallegi võõras. Tõnu ja Katrini tütar **Piret** on draamanäitleja. **Susan** õpib Inglismaal arstiteaduskonna kolmandal kursusel. „Jõulude ajal on meil kombeks Elleniga heategevusega tegelda ja vanadekodus laulmas käia,” toob Tõnu näite ühisosast oma täiskasvanud tütardega.

Tänu Hedvigile [Hanson] on ta ka kahekordne vanaisa. Kui palju jõuab vanaisa, kes peab pidevalt märknikku vaatama, et mitte mõnd etendust või kontserti ära unustada, lastelastega tegelda?

„Ma tegelen nendega, kui olen teatritööst vaba. Põhiliselt suvel ja siis, kui Hedvig poisid linna toob,” ütleb Tõnu. „Nad on mulle väga kallid. Ka teater huvitab neid väga. Kui ma teen mõnda lasteetendust, siis ikka mõtlen, kas neile ka meeldib. Ja kui siis üks või teine poistest ütleb, et „vanaisa, sa olid väga äge!” – siis on kõik kombes.

Juhtusin kunagi telerist nägema intervjuud Clint Eastwoodiga. Kui saatejuht nentis, et filmimehel on kuus last ja kõik erinevate naistega, vaatas kaubofilmide teenekas meister reporterit sellise pilguga, et kui see pilk oleks suutnud tappa, oleks ajakirjanik olnud surnud ... Ära sina ka rohkem päri, näitlejad on suured egoistid!”